

TSPAKB TÜRKİYE SERMAYE PİYASASI ARACI KURULUŞLARI BİRLİĞİ

BASIN BÜLTENİ

8 Mayıs 2009

Türkiye Sermaye Piyasası 2008 Raporu Yayınlandı

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB) tarafından her yıl hazırlanan **Türkiye Sermaye Piyasası Raporunun** 2008 yılı sayısı yayınlandı.

Aracı kuruluşlar, sermaye piyasası ve yatırımcılara dair detaylı analizlerin yer aldığı raporda, küresel krizin sermaye piyasamıza etkileri makroekonomik değerlendirmelerle birlikte ele alınıyor.

Aracı kuruluşların sermaye piyasası faaliyetleri, işlem hacmi bilgileri, finansal verileri ve yatırımcı tercihleri gibi sermaye piyasasına dair geniş bir yelpazede yer alan değerlendirmeleri içeren rapora TSPAKB'nin www.tspakb.org.tr adresindeki internet sayfasından erişilebiliyor.

Raporda yer alan önemli sonuçlar, aşağıda kısa başlıklar halinde sunulmaktadır. Raporun tamamına ise [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Sermaye Piyasaları

- Uluslararası karşılaştırmalarda, 2008 yılında İMKB dolar bazında %63 ile en fazla değer kaybeden 8. borsa oldu. İMKB'nin TL bazındaki kaybı ise %52 olarak gerçekleşti.
- 52 vadeli işlem ve opsiyon borsasından toplanan verilere göre Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası (VOB), 2008 yılında iki kattan fazla artan işlem adediyle dünya genelinde 28. sıraya yerleşti.
- Türkiye'de yatırım araçlarında en fazla getiriyi dolar cinsinden mevduat sağlarken, altın ikinci sırada yer aldı. İMKB-100 ise karşılaştırılan araçlar arasında kayba neden olan tek yatırım aracı oldu.
- 2008'de yaşanan küresel finansal krize bağlı olarak düşen hisse fiyatları ve sınırlı halka arzlar, İMKB'nin piyasa değerinin %46 gerileyerek 182 milyar TL'ye (120 milyar \$'a) inmesine sebep oldu.
- Hisse senedi piyasasında gerek iktidar partisine yönelik açılan kapatma davası, gerekse küresel finansal krizin etkisiyle günlük ortalama işlem hacmi 2007'ye göre %14 düşerek 1,3 milyar TL'ye indi.
- 2008'de sınırlı sayıda yapılan halka arza karşın, ulaşılan hasılat 2007 yılının yarısı kadar, 2,4 milyar TL civarında oldu. Türk Telekom'un arzı, 2008 yılında dünya genelinde 9. büyük halka arz olarak kaydedildi.
- Ödünç Pay Senedi Piyasasında katlanarak artan işlem hacimleri, 2008'de %5 gerileyerek 1,3 milyar TL oldu.
- Açığa satış işlem hacmi 2007'ye göre %35 artarak 18 milyar TL'ye yükseldi.
- İMKB piyasaları ve tescil işlemleri toplamında repo-ters repo işlem hacmi %11 artışla 3,4 trilyon TL'ye çıkarken, kesin alım-satım işlemleri %16 gerileyerek 509 milyar TL'ye indi.
- İMKB yabancı menkul kıymetler piyasasında işlem gören Eurobond'ların hacmi %2'lik gerileme ile 62 milyon \$ oldu.

- VOB'daki hızlı büyüme krizin de etkisiyle 2008'de yavaşladı. 2005-2007 yılları arasında 40 katına çıkan işlem hacmi; 2008 yılında %76 artış gösterebildi.
- 2008'de yeni fon çeşitlerinin de katılımıyla menkul kıymet yatırım fonu sayısı artarken, portföy büyüklüğü krizin etkisiyle %9 düşerek 24 milyar TL'ye indi.
- Bireysel emeklilik yatırım fonlarında, küresel finansal krize rağmen %40'lık bir büyüme yaşandı, 6,4 milyar TL'lik portföy büyüklüğüne ulaşıldı.

Aracı Kuruluş Faaliyetleri

- 2008'de, 98 aracı kurum ve 40 banka sermaye piyasası faaliyetinde bulundu.
- Aracı kurumların hisse senedi işlem hacmi önceki yıla göre %14 daraldı.
- Hisse senedi işlemlerinde ilk 5 aracı kurum toplam hacmin %24'ünü, ilk 20 kurum ise %63'ünü oluşturdu.
- 2008 yılında hisse senedi işlemlerinde yabancı yatırımcıların payı arttı. Yabancılar işlemlerin %26'sını, yerliler ise %74'ünü gerçekleştirdi.
- Hisse senedi işlemlerinde en yüksek paylar %57 ile yurtiçi bireysel yatırımcılara ve %18 ile yurtdışı kurumlara ait.
- Sabit getirili menkul kıymet alım satım işlemlerinin %88'i, repo işlemlerinin ise %81'i bankalar tarafından gerçekleştirildi.
- Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsasının işlem hacmindeki artış yavaşlayarak %76'ya indi.
- VOB işlemlerinin %91'i aracı kurumlar tarafından gerçekleştirildi.
- VOB işlemlerindeki en büyük pay %65 ile yurtiçi bireysel müşterilere ait.
- VOB işlemlerinde internetin payı 8 puan artarak %19'a yükseldi.
- Aracı kurumların tamamladığı kurumsal finansman proje sayısı 263'ten 127'ye indi.
- Aracı kurumların yönettiği portföy büyüklüğü %10 artarak 3,2 milyar TL oldu. Portföy yönetim şirketleri ise 31 milyar TL'lik portföy yönetiyor.
- 2008 sonunda hisse senedi kredileri yarı yarıya azalarak 254 milyon TL oldu.
- Aracı kurumların doğrudan sahip olduğu şube ve irtibat bürolarının sayısı azalırken, çoğunlukla bankaların sahip olduğu acente şubelerinin sayısı arttı. Yıl sonunda yatırımcılara hizmet veren fiziki erişim noktaları 5.893'e yükseldi.
- Aracı kurumlarda çalışan sayısı 1999 yılından bu yana en düşük seviyesine, 5.102'ye geriledi.
- Aracı kurumlarda, 10 yıl ve altı deneyime sahip çalışanlar ile kadınların payının azaldığı görüldü.

Aracı Kurumların Finansal Verileri

- Küresel krizle beraber, aracı kurumların toplam gelirleri bir önceki seneye göre %20 düşerek 861 milyon TL'ye indi. Yine de, aracı kurumlar sağlam mali yapılarını ve likit pozisyonlarını korudu.
- 2008 sonunda aracı kurum sektörünün aktif toplamı 4,2 milyar TL'ye çıkarken, özsermaye 2,1 milyar TL'de kaldı.
- Sektörün en önemli gelir kalemi olan aracılık komisyonları %20 düşüşle 473 milyon TL oldu.
- Vadeli işlem komisyon gelirlerindeki %43 artışa rağmen, diğer kalemlerdeki düşüş toplam net komisyon gelirlerini azalttı. Vadeli işlemlerin komisyon gelirlerindeki payı %21'e çıktı.
- 2008 yılında aracı kurumlar kendi portföyleri için menkul kıymet alım satımından 8 milyon TL zarar etti.
- Varlık yönetimi ve kurumsal finansman gibi hizmet gelirlerindeki düşüş %6'da kaldı.
- Sektörün giderleri %6 artış gösterdi. Giderlerin yarısını çalışanlarla ilgili harcamalar oluşturdu.
- Aracı kurum sektörünün net kârı 2007'ye göre %43 azalarak 315 milyon TL'den 181 milyon TL'ye indi.

- Zarar eden kurum sayısı 2007'de 30 iken 2008'de 55'e çıktı. Kâr eden kurum sayısı 68'den 40'a indi.

Yatırımcı Profili

- 2008 sonu itibariyle Türkiye'de toplam tasarruflar 611 milyar TL. Yurtiçi yerleşiklerin tasarrufları ise 535 milyar TL.
- Yurtiçi yerleşiklerin tasarruflarının dörtte üçünü mevduat oluşturuyor. Sabit getirili menkul kıymetlerin payı %16 iken, hisse senetlerinin payı %4.
- 2008 sonunda toplam hisse senedi yatırımcısı sayısı 989.850 oldu. Bunun 985.000'i bireysel yatırımcılar.
- Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdindeki toplam hisse senedi portföyü 2007 yılına göre %45 azalarak 62 milyar TL'ye indi.
- Yabancı yatırımcıların toplam hisse senedi portföyündeki payı 2008'de 5 puan gerileyerek %67 oldu.
- Yabancı yatırımcıların portföylerinin yaklaşık yarısı banka hisse senetlerinde.
- Yabancı yatırımcılar içinde en belirgin azalış yabancı tüzel kişilerde oldu. 2007'de toplam hisse senetlerinin %40'ını elinde tutan bu yatırımcıların 2008'de payları %21'e geriledi.
- 1 milyon TL'nin üzerinde hisse senedi yatırımı olan 1.042 yabancı fon, toplam portföyün %46'sını oluşturdu.
- 2008 sonunda 1.000 kişi yerli bireysel yatırımcıların hisse senedi portföyünün %38'ini oluşturuyor.
- 980.000 yerli bireysel yatırımcının %88'inin portföyü 10.000 TL'nin altında.
- Yerli bireysel yatırımcıların ortalama portföy değeri 11.000 TL.
- Kişi başı en yüksek hisse senedi portföyü 40.000 TL ile 0-19 yaş grubunda.
- Toplam yatırımcıların ve hisse senedi portföylerinin üçte biri İstanbul'da.
- Yabancı yatırımcılar 2008'de 41 milyar \$'lık zarar ile 2004-2007 dönemindeki kazançlarını kaybetti.
- 2008 sonunda özel sektör borçlanma araçlarının toplam değeri 362 milyon TL. Bu senetlerin neredeyse tamamı yerli yatırımcılarda.
- 2008'de menkul kıymet yatırım fonu hesap sayısı 3 milyon adet, portföy değeri 24 milyar TL.
- Yatırım fonlarının %87'si bireysel yatırımcılarda. Bu yatırımcıların %85'inin yatırım fonu portföy değeri 10.000 TL'nin altında.
- Yatırım fonu yatırımcılarının yarısı 30-49 yaş grubunda. Ortalama portföy yaşla beraber artıyor. 20 yaş altının ortalama yatırım fonu portföyü 1.300 TL iken, 75 yaş üstü grubun 17.600 TL.
- Bireysel emeklilik yatırım fonu portföyü 2008'de %40 artış gösterdi. Toplam 1,7 milyon emeklilik yatırım fonu yatırımcısı 6,3 milyar TL'lik portföye sahip.
- Bireysel emeklilik sistemini tercih edenlerin dörtte üçü 25-34 yaş grubunda, üçte biri İstanbul'da ikamet ediyor.